

Alviina Alametsä vihr ym.

Toimenpidealoite koulukiusaamisen ehkäisy- ja puuttumiskeinojen kehittämisestä

Eduskunnalle

Jokaiselle on varmistettava turvallinen ja innostava oppimisympäristö, paikka kasvaa ja oppia. Valitettavasti kuitenkin koulukiusaamisesta kärsii iso osa lapsista ja nuorista. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaista jopa 43,4 prosenttia kertoi vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä kokeneensa koulukiusaamista tai osallistuneensa kiusaamiseen lukukauden aikana. Vähintään kerran viikossa koulukiusaamista koki 8,6 prosenttia koululaisista. 8.- ja 9.-luokkalaisista joka kolmas oli kokenut koulussa tai vapaa-ajalla syrjintää. Tyttöjen kohdalla osuus oli lähes 40 prosenttia, kun pojilla vastaava luku oli hieman vajaa 26 prosenttia. Toiselle asteelle siirryttäessä syrjintää koki noin joka neljäs nuori.

Yleisin kouluväkivallan muoto 8.- ja 9.-luokkalaisilla oli nimittely, naurunalaiseksi tekeminen tai loukkaava kiusoittelu, jota oli kohdannut jopa joka viides. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan noin joka kolmas 4.—5.-luokkalainen ja yli puolet 8.—9.-luokkalaisista oli kertonut kouluväkivallasta aikuiselle. Lähes yksi viidestä 4.—5.-luokkalaisesta ja joka kolmas 8.—9.-luokkalaisista kertoi, että kouluväkivalta oli jatkunut tai pahentunut aikuiselle kertomisen jälkeen. Vaikka useimmissa tapauksissa kertominen vähensi kouluväkivaltaa tai lopetti sen, silti valitettavan usein kertominen johti kouluväkivallan jatkumiseen ja jopa pahenemiseen.

Jokaisella oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvallisuudella tarkoitetaan sekä fyysistä että henkistä turvallisuutta. Lisäksi laki velvoittaa kouluja laatimaan suunnitelman kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi. Paras tapa puuttua kouluväkivaltaan on sen ennaltaehkäisy. Kun siinä ei onnistuta, on tärkeää puuttua kiusaamiseen tehokkaasti ja ratkaisukeskeisesti.

Perusopetuslain mukaan oppilas, joka esimerkiksi rikkoo koulun järjestystä tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan määrätä osallistumaan kasvatuskeskusteluun. Tämän jälkeen on mahdollista määrätä oppilas jälki-istuntoon. Toiminnan jatkuessa jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen jälkeen tai rikkomuksen ollessa vakava oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia, jolloin oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.

Opetushallitus on myös julkaissut oppaan kiusaamisen vastaisesta työstä kouluissa ja oppilaitoksissa. Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus aikoo edistää koulurauhan toteutumista

Toimenpidealoite TPA 37/2025 vp

sekä vahvistaa koulukiusaamisen uhrien oikeusturvaa. Ruotsissa on jo pidempään ollut toiminnassa oppilasasiavaltuutettu, joka voi esittää vahingonkorvausvaateita koululle, mikäli kouluväkivaltaan ei puututa ajoissa. Myös Suomessa on lisättävä viranomaisresursseja koulukiusaamisen ja -väkivallan valvontaan sekä siihen puuttumiseen. Eduskunta hyväksyi huhtikuussa 2024 lakiesityksen, jossa aluehallintoviraston oma-aloitteista tutkintaoikeutta perusopetuksen laillisuuden osalta laajennettiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selvittääkseen nykyisten kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen säädettyjen toimenpiteiden riittävyyttä,

että hallitus seuraa, miten aluehallintovirastot käyttävät oma-aloitteista tutkintaoikeuttaan ja mitä vaikutuksia tällä on ollut kiusaamisen torjuntaan, ja

että hallitus ryhtyy näiden perusteella tarvittaessa toimenpiteisiin.

Helsingissä 22.5.2025

Alviina Alametsä vihr
Inka Hopsu vihr
Bella Forsgrén vihr
Hanna Holopainen vihr
Tiina Elo vihr
Krista Mikkonen vihr
Fatim Diarra vihr
Saara Hyrkkö vihr